

Podaci o zdravlju i zdravstvu

Sustav zdravstvenih računa (System of Health Accounts - SHA)

Ana Ivičević Uhernik
Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Što je Sustav zdravstvenih računa?

S obzirom na trend naglog porasta izdvajanja za zdravstvo u razvijenim zemljama tijekom posljednjih desetljeća, pojavila se potreba praćenja pokazatelja potrošnje u zdravstvu koji bi pružili uvid u strukturu te potrošnje i omogućili usporedbu između različitih zemalja.

Kao odgovor na tu potrebu, OECD je razvio Sustav zdravstvenih računa («System of Health Accounts») koji obuhvaća niz vrlo detaljnih i preciznih klasifikacija dionika i funkcija u zdravstvu čijim se kombiniranjem u tablicama i unosom pripadajućih izdataka dobiva pregled strukture zdravstvene potrošnje.

Osnovne tri dimenzije zdravstva prema toj metodologiji su:

- funkcije zdravstvene zaštite (Health care functions - HC)
- pružatelji zdravstvene zaštite (Health care providers - HP)
- financijeri zdravstvene zaštite (Health care financing agents - HF)

Njihovim kombiniranjem nastaju tri osnovne tablice na koje je moguće dograđivati dodatne tablice prema izvorima financiranja, dobnim skupinama stanovništva, skupinama bolesti i dr. Podaci iskazani putem metodologije Sustava zdravstvenih računa korisni su za evaluaciju i planiranje u zdravstvu, posebno uzevši u obzir da su međunarodno usporedivi, a kompatibilni su i sa statističkim pokazateljima iz drugih područja, primjerice ekonomije.

Prvi priručnik Sustav zdravstvenih računa objavljen je 2000. godine, a u tijeku je njegova revizija te se izlazak novog izdanja očekuje tijekom ove godine. I WHO i Eurostat (Statistički ured EU) prihvatili su metodologiju Sustava zdravstvenih računa za financijske zdravstvene pokazatelje te sudjelovali u pripremi revidiranog izdanja. Velik broj zemalja započeo je praćenje pokazatelja prema metodologiji Sustava zdravstvenih računa, no s obzirom da je uvođenje ovog sustava zahtjevno i često dugotrajno, nalaze se u različitim fazama implementacije. Sustav zdravstvenih računa je modularan, dakle moguće je započeti s prikupljanjem podataka za tri osnovne tablice pa naknadno uvoditi ostale tablice prilagođavajući dinamiku i redoslijed njihovog uvođenja mogućnostima i potrebama svake pojedine zemlje.

U članku u 26. broju HČJZ-a opisan je početak uvođenja praćenja financijskih zdravstvenih pokazatelja u Hrvatskoj prema metodologiji Sustava zdravstvenih računa.

Klasifikacija u Sustavu zdravstvenih računa

Funkcije zdravstvene zaštite (Health care functions - HC)

Osnovna je podjela na liječenje, rehabilitaciju, dugotrajnu zdravstvenu njegu, pomoćne usluge u zdravstvu, medicinske potrepštine za izvanbolničke pacijente, preventivu i javno zdravstvo te zdravstvenu administraciju i osiguranje. Svaka od tih kategorija dalje se dijeli na niz potkategorija. Primjerice, liječenje se dijeli na stacionarno bolničko liječenje, liječenje u dnevnoj bolnici, izvanbolničko liječenje te liječenje u kući. Slično su podijeljene i rehabilitacija te dugotrajna zdravstvena njega. Pomoćne usluge u zdravstvu podijeljene su na klinički laboratorij, dijagnostičko snimanje, transport pacijenata i hitnu pomoć te ostale pomoćne usluge, dok su medicinske potrepštine za izvanbolničke pacijente podijeljene na lijekove i ostale potrošnu robu te medicinske uređaje i naprave. Preventiva i javno zdravstvo sadrže kategorije zdravlje majki i djece s planiranjem obitelji, školsku medicinu, prevenciju zaraznih bolesti, prevenciju nezaznih bolesti, medicinu rada te ostale javnozdravstvene usluge, a zdravstvena administracija i osiguranje podijeljeni su na javno i privatno. Neke od potkategorija dalje se dijele, primjerice izvanbolničko liječenje na osnovne medicinske i dijagnostičke usluge, usluge dentalne medicine, ostale specijalizirane zdravstvene usluge i ostalo izvanbolničko liječenje.

Pružatelji zdravstvene zaštite (Health care providers - HP)

Glavna podjela obuhvaća bolnice, ustanove za njegu i smještaj, pružatelje izvanbolničke zdravstvene zaštite, maloprodaju i druge dobavljače medicinskih potrepština, provođenje i administraciju javnozdravstvenih programa, opću zdravstvenu administraciju i osiguranje, ostale pružatelje zdravstvene zaštite te inozemne pružatelje zdravstvene zaštite. U sljedećem koraku bolnice se dijele na opće, psihijatrijske i specijalne, ustanove za njegu i smještaj dijele se na ustanove za njegu, ustanove za osobe s mentalnim poremećajima i liječenje od ovisnosti, ustanove za starije i ostalo, dok se pružatelji izvanbolničke zdravstvene zaštite dijele na ordinacije doktora medicine, ordinacije doktora dentalne medicine, ostale ordinacije, centre za izvanbolničku zdravstvenu zaštitu, laboratorije, pružatelje njege u kući te ostale. Maloprodaja i drugi dobavljači medicinskih potrepština obuhvaćaju ljekarne, maloprodaju i dobavljače optičkih pomagala, maloprodaju i dobavljače slušnih pomagala te ostalo, dok se opća zdravstvena administracija i osiguranje dijele na državnu administraciju, državno zdravstveno osiguranje, privatna osiguranja i ostale.

Financijeri zdravstvene zaštite (Health care financing agents - HF)

Osnovna podjela obuhvaća državu, privatni sektor i inozemne izvore financiranja zdravstvene zaštite. Država kao financijer zdravstvene zaštite dijeli se na centralnu, regionalnu i lokalnu razinu te obvezno zdravstveno osiguranje, dok se privatni sektor dijeli na privatna osiguranja, direktno plaćanje domaćinstava za zdravstvenu zaštitu, neprofitne organizacije te ustanove i poduzeća (izuzevši ona iz zdravstvenog osiguranja).

Primjer jedne od tablica iz Sustava zdravstvenih računa – Financijeri x Funkcije zdravstvene zaštite (ispunjena fiktivnim podacima)

Functions	Financing agents (FA)													Total	
	HF.1.1.1.1 Ministry of Health	HF.1.1.1.2 Ministry of Education	HF.1.1.1.3 Ministry of Defence	HF.1.1.2 Regional Government	HF.1.2 National Insurance Agency	HF2.1.1 Government group insurance	HF2.1.2 Private group insurance	HF.2.2 Private individual insurance	HF2.3 Household	HF2.4 Nongovernmental organizations	HF2.5.1 Nationally owned electricity utility, Azap	HF2.5.2 Private firms	HF.3 Rest of the world		
HC.1.1 Inpatient curative care	4 108		35	23	25 071	60	198	310	12 780	238					42 823
HC.1.3 Outpatient curative care	8 713		511	459	25 895	383	1 436	2 182	26 361	297	1 089	2 584	569		70 479
HC.5.1 Pharmaceuticals and other medical nondurables	992		76	80	3 353	68	125	185	43 032	14	180	440	30		48 575
Subtotal: total expenditure on personal health care	13 813	0	622	562	54 319	511	1 759	2 677	82 173	549	1 269	3 024	599		161 877
HC.6.1 Family planning and counselling	1 538														1 538
HC.6.2 School health services				726											726
HC.6.3 Prevention of communicable diseases	3383														3 338
HC.6.9 Other public health services	386									1 893					2 279
HC.7.1.1 General government administration	3 365			56											3 421
HC.7.1.2 Social security administration					6 518										6 518
HC.7.2 Private health insurance and other private administration						52	400	574		216					1 242
Subtotal: total current expenditure on health	22 440	0	622	1 344	60 837	563	2 159	3 251	82 173	2 658	1 269	3 024	599		180 939

Cilj Sustava zdravstvenih računa

Glavni cilj analize podataka o izdacima u zdravstvu prikupljenih u sklopu Sustava zdravstvenih računa je omogućiti transparentan uvid u strukturu zdravstvene potrošnje u zemlji i usporedbu sa strukturom te potrošnje u drugim zemljama pružajući odgovor na pitanja poput:

- koliko se troši?
- tko troši?
- gdje se troši?
- na što se troši?
- za koga se troši?
- kako se potrošnja mijenja tijekom vremena?
- kakva je razlika u strukturi potrošnje u usporedbi sa zemljama u sličnim uvjetima?

Prikupljanje podataka za niz godina omogućuje praćenje promjena i trendova u izdatcima za zdravstvo. Na temelju tih podataka moguće je ocijeniti postojeće stanje, planirati promjene u strukturi zdravstvenih izdataka kako bi se unaprijedila uspješnost zdravstvenog sustava te pratiti njihov učinak.

Kontakt:

Ana Ivičević Uhernik

Služba za javno zdravstvo

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Rockefellerova 7

Zagreb

E-mail: ana.ivicevic@hzjz.hr